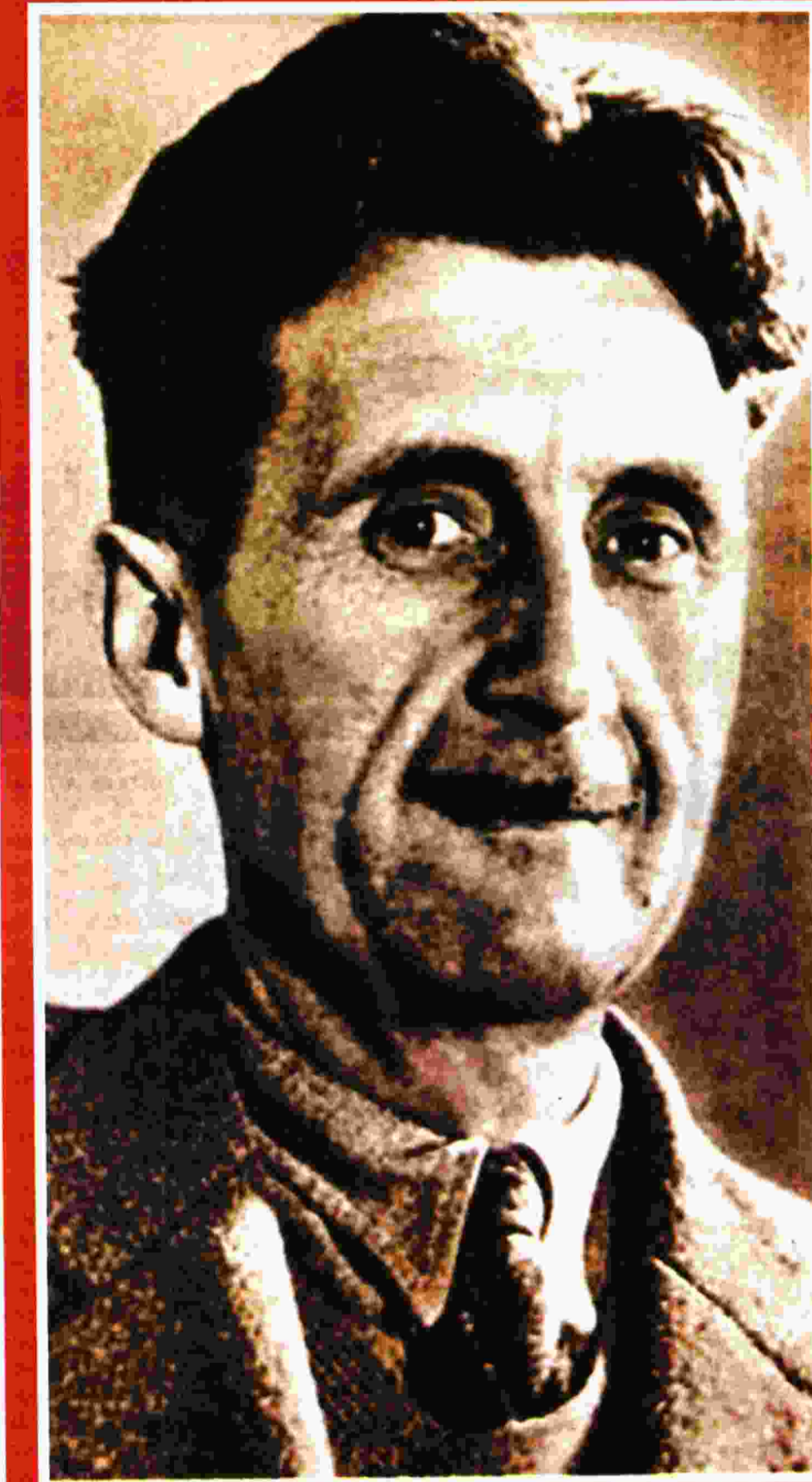

«Με την αφέλεια και

► Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΡΑΜΠΕΛΑ**

Ο ΔΟΚΙΜΙΟΓΡΑΦΟΣ Τζορτζ Οργουελ δεν είναι ιδιαίτερα γνωστός στα ελληνικά – και ίσως να έχει κάποια σχέση με αυτό η «αφέλεια και η αθωότητα ενός πρωτόγονου» που αναγνώρισε στη γραφή του ο ομότεχνός του Β. Σ. Πρίτσει, κάνοντας τον ιστορικό Τίμοθι Γκάρτον Ας να σχολιάσει ότι «αυτή η αδυναμία του μη μυθοπλαστικού έργου του είναι μία από τις μεγάλες αρετές της μυθοπλασίας του». Στη συλλογή *Για τον εθνικισμό, και άλλα δοκίμια* (σε ρέουσα μετάφραση του Ανδρέα Παππά, συνοδεία διαφωτιστικών σημειώσεων του μεταφραστή), μπορεί κανείς να διαπιστώσει ιδιός όμμασι την αλήθεια αυτής της κρίσης και να δει έτσι τον Οργουελ σε στιγμές «αδυναμίας»: στρατευμένος commonsensical, ταγμένος υπέρμαχος του κοινού νου, πολιτικολογεί με θέρμη ενάντια στην Αριστερά και τη Δεξιά της Βρετανίας της εποχής του (της εμπόλεμης –εν θερμώ ή εν ψυχρώ– δεκαετίας του 1940), επικαλείται εναντίον όλων μια νηφάλια, έως και ψυχρή, αποτίμηση της εμπειρίας του από τον Ισπανικό Εμφύλιο, καταστρώνει μια δικής του κοπής έννοια του «εθνικισμού» που τείνει να συμπεριλάβει συλλήβδην όλες τις πολιτικές ιδεολογίες, καταπιάνεται να θεραπεύσει τα δεινά που προκαλεί η «πολιτική» γενικώς στην «αγγλική γλώσσα» (επίσης γενικώς...) και, στην πορεία, εκφέρει τελεσιδικές απόψεις για τον Γκάντι, τον Χ. Τζ. Γουέλς και τον Άρθουρ Κέσλερ.

Κατ' αρχάς, ας το ξεκαθαρίσουμε: η αδυναμία του συγγραφέα είναι η χαρά του αναγνώστη. Οποιοσ διαβάζει κάποιον που γράφει με παντιέρα του την αλήθεια, ή τουλάχιστον την ειλικρίνεια, μπορεί να είναι βέβαιος ότι δεν θα πλήξει –μπορεί να συμφωνήσει, να διαφωνήσει, να σκανδαλιστεί, ή έστω απλώς να χαμογελάσει ή να σκώσει δύσπιστα το φρύδι, πάντως αδιάφορος δεν θα μείνει. Θα βρεθεί μάλιστα, και ίσως απροσδόκητα, υποχρεωμένος να αναγνωρίσει

επιπλέον ότι υπάρχει εδώ κάτι το ανεξήγητο, κάτι που υπερβαίνει τη φυσιολογική συμπάθεια για τα «σταράτα λόγια». Και αυτή η αναγνώριση δεν θα οφείλεται μόνο στην «αυθεντία» του Οργουελ, του Τζέιμς Ντιν των βρετανικών γραμμάτων (όπως ευφυώς τον αποκά-

λεσε κάποτε ο Γκάρτον Ας), του εμπνευστή του Μεγάλου Αδελφού, της φάρμας όπου σχεδόν όλα τα ζώα είναι ίσα, του ανθρώπου που απέτισε φόρο τιμής –και παραλίγο να δώσει και τη ζωή του– στην επαναστατημένη Καταλονία πριν από ογδόντα ακριβώς χρόνια, πεθαίνοντας τελικά

νέος, πριν προλάβει να δει (ή να φθαρεί από το) πώς εξελίχθηκαν τα πράγματα στον κόσμο από το μακρινό 1950 και μετά. Οχι – η συγκίνηση του αναγνώστη (θα) οφείλεται πρωτίστως στα ίδια τα κείμενα, στην ίδια την «πρωτόγονη» αδυναμία τους, πέρα από τις αρετές και τις αδυνα-

την αθωότητα ενός πρωτόγονου»

μίες του συγγραφέα.

Τα δοκίμια του Οργουελ αναδίδουν, πολύ περισσότερο σήμερα απ' ό,τι τον καιρό που γράφτηκαν, κάτι το ομολογουμένως χοντροκομμένο, που αν κάποτε θα το έλεγε κανείς ψυχροπολεμικό, σήμερα θα μπορούσε να το πει μέχρι και νεοφιλελεύθερο: τα διαπνέει ένας φανατικός εμπειρισμός, της νόησης όσο και της αίσθησης, μια βαθιά καχυποψία για τις αφαιρέσεις και τις «μεγάλες αφηγήσεις», για την «πολιτική των πολιτικών», ένας «αντιολοκληρωτισμός» που βιώθηκε από τον συγγραφέα ως αντιφασισμός και αντισταλινισμός, αλλά που στις μέρες μας άνετα ακούγεται και σαν νέτος σκέτος αντικομμουνισμός. Ταυτόχρονα (γιατί ο Οργουελ ασφαλώς δεν πρόβλεψε μια απλοϊκή εκδοχή

ενός ορισμένου μεταμοντερνισμού πριν την ώρα του...), κι ενώ εύλογα θα περιμέναμε από ένα τέτοιο πνεύμα να ενδώσει στην παραίτηση, με ή χωρίς την ανάλογη πόζα, το βλέπουμε τουναντίον να παίρνει κατηγορηματικά θέση στο καθετί, να αποστρέφεται κάθε λογής ψυχασμό, να συγκρούεται όχι μόνο με τις «επιθετικές» ιδεολογίες, όπως τις έλεγε, αλλά εξίσου και με τον πασιφισμό ενός Γκάντι (ει μη μόνο καθ' όσον αποτελεί τελεσφόρα πολιτική στρατηγική), με τον αισιόδοξο τεχνοκρατισμό ενός Γουέλς, με τον αναχωρητισμό και τον ηδονισμό ενός Κέσλερ – βάζοντας εν ολίγοις στο στόχαστρο κάθε είδους ροπή στην ευσεβή ιδιώτευση με πρόσχημα ότι «έτσι είναι και δεν γίνεται αλλιώς».

Να είναι άραγε θέμα γε-

ΤΖΟΡΤΖ
ΟΡΓΟΥΕΛ

«Για τον
εθνικισμό,
και άλλα
δοκίμια»

Μετάφραση: Ανδρέας Παππάς

Πατάκης, 2016, σελ. 309

νιάς αυτός ο ουσιαστικά αδιανόητος σήμερα συνδυασμός της «απισιοδοξίας της νόησης» με την «αισιοδοξία της βούλησης», όπως το έθετε ο –δώδεκα χρόνια μεγαλύτερος του Οργουελ– Γκράμσι; Ας διακινδυνέψουμε μια λίγο διαφορετική εκτίμηση: με τον Οργουελ, ίσως τελειώνει μεν ανεπιστρεπτή μια εποχή, αλλά όχι και μια –διαρκώς προς αναζήτηση– καταστατική συνθήκη στην οποία, πέρα από τις ομοιότητες και τις διαφορές (καταγωγής, βιογραφίας, πνευματικής και πολιτικής συγκρότησης) των στρατευμένων ριζοσπαστών διανοούμενων, υπάρχει ένα αυθεντικό δέσιμο του στρατευμένου ριζοσπάστη διανοούμενου με το κοινό, με τον «κοινό νου» του όσο και με την ίδια την «πεζή» ζωή του. Ένας Οργουελ, ένας Γκράμσι,

αλλά ακόμα κι ένας μοναχικός παρίας σαν τον Βάλτερ Μπένγιαμιν (σήμερα, ωστόσο, ποιοι;...), είναι απολύτως διατεθειμένοι να «κατεβούν» στο επίπεδο της εργατικής τάξης, ν' αγωνιστούν γι' αυτή, να την εκφράσουν σαν βιωμένη. Η χοντροκοπιά ή η εκλέπτυνση, η επικαιρότητα ή η παλαιώση της παραγωγής τους μικρή σημασία έχει κάτω από ένα τέτοιο πρίσμα. Αυτό που πάλλεται κάτω από την τραχιά, ραφιναρισμένη, απλή ή δυσνόητη επιφάνεια των κειμένων, και αυτό εν τέλει που συνεχίζει να συγκινεί στην ανάγνωση, είναι κάτι το ζωντανό, σαν πράξη, σαν μήμη και σαν καθήκον που δεν έχει πάψει να μας επιβάλλεται.

Κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις Πατάκη την 1η Δεκεμβρίου.